

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: СФЕРА МЕЖДУНАРОДНЫХ АВТОМОБИЛЬНЫХ ПЕРЕВОЗОК, РЫНОК ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ, УРОВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ, УПРАВЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ, ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ, УПРАВЛЕНЧЕСКОЕ РЕШЕНИЕ.

УДК 338

ДОСВІД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Соколова Н.М., кандидат економічних наук
Герасименко А.В.,
Маковська Ю.А

Постановка проблеми.

Для України в умовах економічної кризи є важливим розвиток та забезпечення належного функціонування суспільно значущих об'єктів соціального та виробничого призначення на регіональному і місцевому рівнях. Нині не вистачає бюджетного фінансування на утримання підприємств житлово-комунального господарства, доріг, закладів освіти, культури, тощо. Державно-приватне партнерство розглядається, як інструмент антикризових заходів, основа розвитку регіонів, міст, населених пунктів. Проблема визначення сутності державно-приватного партнерства в контексті дослідження зумовлена відсутністю єдиного наукового поняття та трактування складових державно-приватного партнерства. В умовах, коли відбувається становлення економічної, соціальної, правової, політичної позиції органів влади стосовно досягнення партнерських відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та приватним сектором щодо реалізації програм соціально-економічного розвитку, інвестиційних та інфраструктурних проектів, чітке розуміння складових поняття “державно-приватне партнерство” є особливо важливим.

Крім того, в Україні бракує розуміння форм і методів управління державно-приватним партнерством упродовж його існування, методології оцінки пропозицій бізнесу, використовуючи публічні критерії, ризиків, і в цілому інструментів створення партнерських відносин між публічним і приватним секторами [2, с. 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання державно-приватного партнерства, розглянуті в наукових публікаціях вітчизняних вчених таких як: В.М.Вакуленко, О.В.Берданова, Н.Г.Діденко, Н.А.Сич, А.Ф.Ткачук, І.О.Федіва, Є.О.Фишко та ін., які містять такі аспекти як: актуальні проблеми теорії і практики державного управління і соціального партнерства, форми державно-приватного партнерства та ін.

Дослідження різних аспектів державно-приватного партнерства в Росії займалися такі вчені як: В.Г.Варнавський, В.Н.Мочальников, Л.І.Єфімова, В.А.Михеев В.С.Манжикова, Є.А.Коровін, Л.Отул, В.Ребок, Є.Ю.Бондаренко, В.І.Якунін та ін. Дослідження охоплюють такі питання як: партнерство держави та приватного сектору; державно-приватне партнерство в реалізації пріоритетних національних проектів та ін..

З прийняттям у 2010 році Закону України «Про державно-приватне партнерство», значно зростає науковий і практичний інтерес до механізмів його реалізації в Україні.

Мета статті.

Проаналізувати досвід антикризового управління в умовах державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу.

У науковій літературі існує ряд визначень державно-приватного партнерства, які розглядають різні сторони даного явища, в тому числі його мету, очікувані результати. Наприклад, Варнавський В.Г., зазначає, що державно-приватне партнерство – це інституціональний і організаційний альянс між державою і бізнесом з метою реалізації національних і міжнародних, масштабних і локальних, але завжди суспільно значущих проектів у широкому спектрі сфер діяльності [4, С.21]. За Данасаровою С.Д., державно-приватне партнерство – це домовленість між державною і приватною структурами про спільну реалізацію суспільно-значущих проектів найбільш ефективним способом і по більш низькій вартості, ніж держава зможе здійснювати самостійно [6, С.8].

Дані наукові визначення державно-приватного партнерства стали основою для його тлумачення в Законі України «Про державно-приватне партнерство», в якому застосоване наступне

визначення [стаття 1]: державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.[1]

У сучасних умовах функціонування економіки України розвиток державно-приватного партнерства набуває актуального значення як інструмент антикризового управління. Серед існуючого різноманіття досвідів, рекомендацій, порад щодо впровадження механізмів ДПП є доцільним розглянути використання потенціалів ДПП в пошуках відповідей на виклики сьогодення в якості дієвого інструмента антикризових заходів, гуманізації наслідків кризи, формування бази після кризового зростання. Серед можливих напрямків впровадження антикризових заходів через залучення ДПП найбільш ефективними вважаємо напрямки конструктивних перебудов в інноваційній та інфраструктурних сферах національної економіки.

Актуальність використання потенціалу ДПП для інноваційного поштовху визначається причинами виникнення існуючої кризи. Її фундаментальну природу відображають великі кондратьєвські цикли розвитку світової економіки, що їх свого часу відкрив видатний російський економіст Кондратьєв. Більше 80 років тому він висунув ідею існування великих економічних циклів тривалістю в 50–70 років, впродовж яких відбувається зміна «запасу основних матеріальних благ». В результаті світові продуктивні сили переходять на новий, вищий рівень свого розвитку. Російський вчений Сергій Глазєв, назвав це зміною «технологічних устроїв» [5]. Описаний М. Кондратьєвим механізм функціонування цих циклів, що отримали в економічній науці назву кондратьєвських циклів (К-циклів), включає дві хвилі: піднесення та спаду. Послідовна зміна цих хвиль відповідає виникненню глобальних криз в економіці та наступним піднесенням. Причиною кризових явищ є вичерпання потенціалів економічного зростання, а наступне зростання зумовлюється формуванням «кластерів базисних інновацій» [3], тобто точок зростання, фундаменту формування нового технологічного устрою, що забезпечує умови подолання нижньої точки спадаючої хвилі.

Природа теперішньої кризи полягає в тому, що після двадцятирічного піднесення економіки (1980-2000 рр.) потенціал економічного розвитку технологічного укладу, що склався, був вичерпаний. Неминучою постала необхідність структурної перебудови всієї світової економіки, що стала б поштовхом формування нового технологічного укладу, в основу якого були б покладені результати новітніх інноваційних пошуків та впроваджень. Саме перехід на інноваційний шлях розвитку повинен стати засобом подолання наслідків економічної кризи, мінімізації втрат.

Як показує світовий досвід, інноваційний розвиток переважно визначається попитом на дослідження і розробки з боку недержавного (приватного) сектора економіки, він не може бути цілком пов'язаним з державним бюджетом. У даний час в більшості країн світу фінансування науки на дві третини відбувається за рахунок приватних джерел, на третину – за рахунок засобів держави. Одним із способів залучення приватного бізнесу в інноваційну сферу і розділення державою спільно з приватним інвестором ризиків є створення державно-приватних партнерств в інноваційній сфері. Необхідно визнати, що єдиного визначення, а відповідно і розуміння, ДПП в інноваційній сфері в країнах його успішного впровадження досі не сформовано. У зв'язку з цим, можна говорити лише про певні підходи до визначення даного інституту суспільних відносин, беручи до уваги специфіку умов в яких це явище виникає в тій або іншій країні. На сучасному етапі ДПП в розвинених державах головним чином пов'язане з пошуком найбільш ефективних форм залучення позитивного потенціалу приватного підприємництва (мобільності, менеджменту, ресурсів) сфери традиційно державної відповідальності, з метою отримання суспільно значимих результатів у стимулюванні інноваційних процесів в економіці як необхідної умови підтримки національної конкурентоспроможності і економічного зростання.

Аналізуючи розвиток ДПП в інноваційній сфері, слід мати на увазі, що така співпраця здійснюється в різних формах. Найбільш традиційною і поширеною слід вважати контракт на виконання, постачання товарів і послуг, робіт для суспільних (державних і муніципальних) потреб. Ефективна співпраця в рамках даної форми передбачає розробку розгалуженого контрактного права і створення відповідної інфраструктури держзакупівель. Прикладом успішного впровадження даної форми ДПП можуть служити США [7].

Іншою формою ДПП є модель оператора – передача державою приватному підприємству на певних комерційних умовах функцій використання, управління і фінансування суспільного (державного і муніципального) майна, при збереженні за державою права власності на це майно. У

інноваційній діяльності ця форма може широко використовуватися для підтримки інноваційної діяльності шляхом оренди приміщень і лізингу необхідного устаткування на пільгових економічних умовах.

Модель кооперації - модель спільної проектної компанії у власності, фінансуванні і управлінні якої одночасно беруть участь держава і приватні інвестори. Ця модель використовується в сферах, де важко розділити відповідальність між партнерами. До такої сфери належать НДДКР і фундаментальні наукові дослідження. У США розвиток цієї форми партнерства привів до формування федеральних кооперативних програм по розробці нових технологій, що фінансуються бюджетом і корпораціями за принципом спільного покриття витрат. Найважливішою умовою такої співпраці є регулювання прав на подальше комерційне використання результатів такої спільної діяльності.

Головною метою будь-якої з форм ДПП є залучення інвестицій для вирішення певних суспільно-економічних завдань в інноваційній сфері, важливих для держави. Ефективність застосування ДПП для держави визначається тим, що даний механізм сприяє: здійсненню суспільно-значимих проектів в інноваційній сфері в короткі терміни; забезпечує зниження фінансового навантаження на державний бюджет за рахунок залучення приватних інвестицій і перекладення частини витрат на користувачів наукової продукції; скорочує можливі фінансові ризики; створює стимули для розширення впровадження на регіональному рівнях різних форм партнерства; сприяє реалізації капіталомістких, з тривалими термінами окупності інноваційних проектів, традиційно не вигідних для приватного бізнесу; дає можливість державним органам виконавчої влади сконцентрувати увагу на адміністративних функціях; в цілому сприяє розвитку інноваційної сфери. Привабливість ДПП для приватних партнерів обумовлена: зниженням ризиків за рахунок участі держави у фінансуванні найбільш ризикованих стадій інноваційних проектів; проведенням незалежної державної експертизи проектів, яка дає впевненість приватним партнерам в ефективності і вигідності пропонуваніх для інвестування інноваційних проектів.

Високу ефективність в подоланні кризових явищ може знайти застосування потенціалів ДПП в інфраструктурі господарчого комплексу. В умовах економічної системи, що склалась в Україні, держава відповідає за міську і транспортну інфраструктуру, за охорону здоров'я, освіту і соціальне забезпечення, безпеку і правопорядок, оборону, геологорозвідку. У перерахованих областях у держави безліч повноважень і інструментів управління. Водночас великий попит на підвищення якості послуг держави і ефективності їх надання. Враховуючи розміри вказаних галузей, відновлення в них розвитку є важливим фактором для подолання кризи. Тому попит на ДПП саме в інфраструктурній сфері може бути дуже істотним.

Не в останню чергу це визначено тим, що ДПП є альтернативою прямому бюджетному фінансуванню капітальних вкладень. ДПП дозволяє залучати приватні ресурси в державні завдання, тому що держава бере участь в управлінні ризиками проекту. Під час кризи бізнесмени в першу чергу звертають увагу на ризики. Ними ефективно може управляти держава. При цьому вона використовує свій вельми специфічний цінний ресурс – здатність в рамках правової системи і політичної стабільності формувати певні і гарантовані перспективи (коридор майбутнього [8]), що визначаються збереженням і гарантіями повернення приватних капіталовкладень. ДПП має бути орієнтоване на розділення ризиків. Саме ця особливість ДПП виходить на перший план для приватного бізнесу, особливо в умовах кризи, коли стабільність попиту з боку держави є найважливішим інструментом зниження ризиків інвестицій і зміцнення довіри кредитних організацій. Таким чином, проекти ДПП виявляються конкурентоздатними для залучення приватних інвесторів. У ефективних органів державного управління, з'являється можливість вигравати конкуренцію за інвестиції бізнесу.

Застосування ДПП дає змогу знайти відповіді на чисельні питання, що виникають у зв'язку з посиленням ролі та місця держави в рамках антикризових програм.

Висновки.

Отже в умовах кризової ситуації спадної хвилі К-циклу що триває, спрямовувати резерви країни слід у базисні інновації нового технологічного укладу, в економіку знань майбутнього, в інфраструктуру економічної системи. Потенціал державно-приватного партнерства є реальним засобом перетворити сфери інноваційної та інфраструктурної перебудови в плацдарм протистояння кризовим впливам. Саме державно-приватні партнерства дають змогу органам влади зосередитись на основних функціональних питаннях, забезпечують поліпшення управління державними активами, сприяють підвищенню якості надання послуг внаслідок впровадження інновацій, дають змогу перекласти ризик із платників податків на приватний сектор. Ефективне впровадження механізмів ДПП забезпечує збільшення обсягу залучених інвестицій та обсягу реалізованої продукції (товарів,

робіт, послуг), кількості новостворених робочих місць. Вважаємо, що подальші дослідження в напрямі залучення ДПП до системи антикризових заходів можуть полягати в площині порівняльного аналізу ефективності застосування форм ДПП.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» /відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 40, ст.524/.
2. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Б. О. Винницький, М. І.Лендзел, Б. П. Онищук та ін.– К. : “К. І. С.”, 2008. – 146 с.
3. Айвазов А. Либеральные сказки и кондратьевские волны // «Профиль», № 40, 2008
4. Государственно-частное партнерство в России: проблемы становления [Електроний ресурс] / В.Г. Варнавский – Режим доступу до ресурсу: <http://www.strana-oz.ru/>.
5. Под ред. Глазьева С.Ю. Обучение рынка М.: Экономика, 2004. – 639с. –С. 37- 58
6. Діденко Н. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики: Монографія / Ніна Діденко. – Донецьк, 2007. – 404 с. – (Моно-графія)
7. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Винницький Б., Лендзел М., Онищук Б., Сегварі П. – К.: «К.І.С.», 2008. – 146 с. – С. 30
8. Баженов Б. Партнерство против риска // «Профиль» № 46(601), 2008

РЕФЕРАТ

Соколова Н.М., Герасименко А.В., Маковська Ю.А. Досвід антикризового управління в умовах державно-приватного партнерства. /Наталія Михайлівна Соколова, Алла Володимирівна Герасименко, Юлія Антонівна Маковська. // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – К.: НТУ – 2012. – Вип. 10.

В статті розкрито досвід антикризового управління в умовах державно-приватного партнерства.

Об’єкт дослідження – розвиток державно-приватного партнерства.

Мета роботи – вплив впровадження державно-приватного партнерства на виникнення та вирішення кризових явищ.

Метод дослідження – аналіз досвіду антикризового управління в умовах державно-приватного партнерства.

Розвиток державно-приватного партнерства набуває актуального значення як інструмент антикризового управління, потенціал державно-приватного партнерства є реальним засобом перетворити сфери інноваційної та інфраструктурної перебудови в плацдарм протистояння кризовим впливам; розглянуто використання потенціалів ДПП в пошуках відповідей на виклики сьогодення в якості дієвого інструмента антикризових заходів, гуманізації наслідків кризи, формування бази після кризового зростання; показано можливі напрямки впровадження антикризових заходів через залучення ДПП; запропоновані напрямки конструктивних перебудов в інноваційній та інфраструктурних сферах національної економіки.

Результати статті можуть бути упроваджені в розвитку державно-приватного партнерства.

Прогнозні припущення щодо розвитку об’єкта дослідження – пошук та розвиток існуючих методів в умовах державно-приватного партнерства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО(ДПП), МЕТОДИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.

ABSTRACT

Sokolova N.M., A.V. Gerasimenko, Makowska Y.A. Experience in crisis management in public-private partnerships. / Natalia Sokolova Alla V. Gerasimenko, Ylia Antonovna Makowska. // Management of projects, system analysis and logistics. – K.: NTU – 2012. – Vol. 10.

In the article the experience of crisis management in public-private partnerships is considered.

Object of research the development of public-private partnership.

Purpose - the influence of implementation of public-private partnership on the emergence and resolution of the crisis.

Method of study - an analysis of experience of crisis management in public-private partnerships.

Developing PPP becomes the actual value as a tool for crisis management, the potential of public-private partnership is the real way to transform the field of innovation and infrastructure reconstruction in springboard confrontation crisis impacts; examined using potential PPPs in search of answers to today's challenges as an effective instrument of anti-crisis measures humanizing effects of the crisis, forming the base after the crisis of growth and shows possible directions implement anti-crisis measures by involving PPPs; proposed structural rearrangements trends in innovation and infrastructure sectors of the national economy.

The results of the article may be implemented for development of public-private partnerships.

Forecast assumptions about the object of study - the search and development of existing methods used in PPP.

KEY WORDS: public-private partnership (PPP) methods of public-private partnership.

РЕФЕРАТ

Соколова Н.М., Герасименко А.В., Маковская Ю.А. Опыт антикризисного управления в условиях государственно-частного партнерства. / Наталья Михайловна Соколова, Алла Владимировна Герасименко, Юлия Антоновна Маковская. // Управления проектами, системный анализ и логистика. – К.:НТУ – 2012. – Вып. 10.

В статье раскрыт опыт антикризисного управления в условиях государственно-частного партнерства.

Объект исследования - развитие государственно-частного партнерства.

Цель работы - влияние внедрения государственно-частного партнерства на возникновение и разрешение кризисных явлений.

Метод исследования - анализ опыта антикризисного управления в условиях государственно-частного партнерства.

Развитие государственно-частного партнерства приобретает актуальное значение как инструмент антикризисного управления, потенциал государственно-частного партнерства является реальным средством превратить сферы инновационной и инфраструктурной перестройки в плацдарм противостояния кризисным влияниям; рассмотрено использование потенциалов ГЧП в поисках ответов на вызовы в качестве действенного инструмента антикризисных мер, гуманизации последствий кризиса, формирование базы после кризисного роста; показаны возможные направления внедрения антикризисных мер через привлечение ГЧП; предложены направления конструктивных преобразований в инновационной и инфраструктурных сферах национальной экономики.

Результаты статьи могут быть внедрены в развитии государственно-частного партнерства.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования - поиск и развитие существующих методов в условиях государственно-частного партнерства.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО (ГЧП), МЕТОДЫ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА.

УДК 625.76:338.2

ПРИНЦИПИ УКЛАДАННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ КОНТРАКТІВ МІЖ ДЕРЖАВОЮ І ПРИВАТНИМ ПАРТНЕТОМ

Соколова Н.М., кандидат економічних наук
Шкарівська Н.Ю.

Постановка проблеми. В даний час реалізація проектів будівництва або реконструкції автомобільних доріг державного значення, експлуатація яких здійснюється на безкоштовній основі, відбувається тільки за рахунок коштів державного бюджету за схемою розміщення окремих державних замовлень на виконання підрядних робіт з проектування, будівництва, ремонту, реконструкції та утриманню дорожніх об'єктів. Модель підрядних державних контрактів не дозволяє залучати приватний капітал для фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та експлуатації таких об'єктів транспортної інфраструктури.

У розвинених країнах вже давно активно розвиваються моделі ефективних партнерських взаємовідносин держави і приватного бізнесу при створенні таких об'єктів, в тому числі і автомобільних доріг. Такі відносини вирішують завдання економічного стимулювання організацій дорожньої індустрії, що беруть участь у таких проектах, спрямованих, в тому числі, на покращення